

Yttrande
2016-11-22

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm
Ju.17@regeringskansliet.se

Svar på remiss av departementspromemorian Åldersbedömning tidigare i asylprocessen Ds 2016:37

Sammanfattning

Justitiedepartementet har remitterat promemorian Åldersbedömning tidigare i asylprocessen FSÖ för yttrande. I promemorian lämnas förslag till ändringar i utlänningslagen som innebär att Migrationsverket ska bedöma en utlännings ålder tidigare i asylprocessen än vad som görs idag. Det föreslås att om det råder oklarheter om en asylsökande utlännings ålder ska uppges sig vara ett ensamkommande barn under 18 år eller inte, ska Migrationsverket så snart som möjligt göra en åldersbedömning och fatta ett tillfälligt beslut om sökandens ålder. Migrationsverket ska enligt förslaget i promemorian ge sökande tillfälle att genomgå en medicinsk åldersbedömning innan ett tillfälligt beslut fattas om att den sökande ska anses ha fyllt 18 år. Det föreslås att Migrationsverkets tillfälliga beslut ska kunna överklagas.

FSÖ instämmer med andra remissyttranden det klart olämpliga i att vuxna asylsökande bor tillsammans med ensamkommande barn på boenden anpassade för barn. FSÖ är därutöver positiv till att åldersbedömningar görs tidigare i asylprocessen, förutsatt att hänförliga kostnader faller på staten och att bedömningarna utförs på ett professionellt och rättssäkert sätt.

En viktig fråga att belysa är om vem som är behörig att ge samtycke till en medicinsk åldersbedömning samt vikten av att frågan hanteras av professionella aktörer.

Överförmyndare kan genom ökad arbetsbelastning vara i behov av ökade resurser för att hantera om gode män ska förordnas omedelbart i ankomst/transitkommun samt för att fullgöra uppdraget – erhålla ytterligare resurser för att utbilda gode män för uppgiften att eventuellt medge medicinsk åldersbedömning av det ensamkommande barnet. Staten förutsätts ersätta kommunerna för överförmyndares kostnader genom extra resurser till följd av förslaget, i annat fall ses inte som möjligt att föreslagna åtgärder beslutas.

Därutöver vill FSÖ belysa att förslaget i sig samt aktuell rättstillämpning hos Migrationsverket medför en fortsatt oklar roll och vilket ansvar som ett godmanskap för ensamkommande barn medför. Går den gode mannen helt in i vårdnadshavares ställe med motsvarande förpliktelser?

Bakgrund

Behörighet att lämna samtycke till medicinsk åldersbedömning

Promemorian tar upp att det är den gode mannen som är behörig att lämna samtycke för barnets räkning avseende att genomgå en medicinsk åldersbedömning. Samtidigt som det inom ramen för asylprocessen, enligt gällande rätt inte finns någon möjlighet att tvinga någon till att genomgå en medicinsk åldersbedömning.

FSÖ:s synpunkter

Förutom ovan finns det ytterligare aspekter av relevans för överförmyndares verksamhet:

1) Är förordnad god man behörig att lämna samtycke avseende ett medicinskt ingrepp?

Inom ramen för nuvarande aktuell lagstiftning gällande ställföreträdare finns det genom praxis en tydlig ram om att ställföreträdare inte är behöriga att besluta i frågor gällande boende och vård mot sin huvudmans vilja. I lagrådsremiss *Framtidsfullmakter – en ny form av ställföreträdarskap för vuxna* (2016-09-22) föreslår regeringen att syssломän inte är behöriga att företräda den enskilde i frågor som är av utpräglad personlig karaktär (se förslag på lagtext 12 kap 2 § 3 st Föräldrabalken). Enligt FSÖ:s mening är ett samtycke till en medicinsk åldersbedömning något av sådan utpräglad personlig karaktär att detta ej kan åligga förordnad god man.

2) Ska frågan om samtycke till medicinsk åldersbedömning åligga lekman/syssломän såsom förordnad god man?

Av praxis gällande hur förordnade ställföreträdare ska fullgöra uppdragets omfattning framgår att detta ska ske med utgångspunkt i att ett uppdrag som god man har ett betydande ideellt inslag (se RH 2010:87). Överförmyndare förordnar god man för ett ensamkommande asylsökande barn så snart vetskap om vistelse inom kommunen blir känd genom anmälan från socialtjänst eller Migrationsverket. Migrationsverket förordnar också ett offentligt biträde för det ensamkommande barnet vars uppgift är att företräda den underårige i juridiska frågor under asylprocessen. Enligt FSÖ:s mening är frågan om samtycke till medicinsk åldersbedömning samt överklagan av ett tillfälligt beslut om ålder av rent juridisk karaktär varmed detta enkom kan åligga professionella aktörer såsom till exempel det förordnade offentliga biträdet, vilket ska åtnjuta nödvändig kompetens för fullgörande av uppdraget.

3) Ökad belastning på ankomst/transitkommuner?

Förslaget gör gällande att åldersbedömning ska göras så snart som möjligt i samband med asylansökan om det finns skäl att ifrågasätta att den sökande är under 18 år. Nuvarande förslag gör gällande att det är förordnad god man som ska lämna samtycke för barnets räkning. Länsstyrelsen i Stockholms läns expertgrupp föreslår i sitt utkast till rapporten *”barn som försvinner – överförmyndarnas och gode människens roll”* (2016-10-05) att ankomst/transitkommuner omgående ska förordna en god man för ett ensamkommande barn. Redan nu har också Migrationsverket i vissa regioner meddelat att det är förordnad god man som ska bekräfta asylansökan – en uppgift som tidigare i normalfallet åligger förordnat offentligt biträde. Därutöver kan nuvarande förslag med tillhörande relativt ny rättstillämpning hos Migrationsverket medföra att barnet inte ges möjlighet att yttra sig i ärendet om förordnande av god man vilket ter sig strida mot 3 § 2 st. Lag (2005:429) om god man för ensamkommande barn.

Detta innebär i realiteten att resurserna behöver öka hos aktuella överförmyndare om ovan beskrivna uppgifter åläggs förordnad god man samt att god man omedelbart ska förordnas i ankomst/transitkommun. Därutöver behöver förordnade ställföreträdare ytterligare utbildas för uppdragets fullgörande i nya uppgifter som påförs dessa. FSÖ förutsätter att dessa kostnader som påförs kommunerna betalas av staten.

För FSÖ

Ann Wribe, ordförande

ann.wribe@kalmar.se